

Т. П. Гітис,
кандидат економічних наук,
ORCID 0000-0002-4992-8438,
e-mail: tatyana.gitis@gmail.com,

А. С. Борніков,
С. В. Дуплякіна,
С. О. Мороз,

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія», м. Краматорськ

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання промислові підприємства являють собою первинну ланку економіки держави та формують підґрунтя забезпечення її сталого розвитку. Так, у науково-аналітичній доповіді НАН України «Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки» питання промислового розвитку визначено як найактуальніше з огляду на необхідність забезпечення зростання та оновлення економіки не тільки в сучасній Україні, а й у багатьох країнах світу [1]. Значущість модернізації та інноваційного розвитку підприємств промисловості у контексті активізації процесів економічного зростання відображено у Моніторинговому звіті з оцінки прогресу досягнення ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування та розвитку промислових підприємств України досліджено у наукових працях таких вчених як: О. І. Амоша [3], В. Г. Герасимчук [4], Л. В. Дейнеко [1], С. О. Ішук [5], О. В. Латишева [6], М. Ю. Сушко [7] та ін. Однак, незважаючи на значну кількість досліджень, необхідно відзначити, що українські промислові підприємства існують в умовах нестабільності та мінливості як внутрішнього, так і зовнішнього економічного середовища. Це безумовно впливає на їх економічний розвиток, здебільшого стримуючи його. Так, за результатами дослідження сучасного стану промисловості України, яке було проведено Аналітичним центром економіко-правових досліджень та прогнозування, встановлено, що в останні роки спостерігається суттєве погіршення основних показників діяльності українських промислових підприємств, а саме [8]:

– за підсумками 2019 року індекс промислової продукції України впав на 0,5% та склав лише 85% від рівня 2013 року та 80,7% від рівня 2011 року. У січні 2020 року падіння індексу промислової продукції склало 5,1%, у лютому – 1,5%. Загалом, у першому півріччі 2020 року індекс промислової продукції скоротився на 8,3% та склав лише 80,6% від рівня першого півріччя 2013 року та 77,7% від рівня першого півріччя 2011 року;

– номінальний обсяг реалізованої продукції в найбільш технологічних секторах української промисловості (зокрема, у машинобудуванні та хімічній промисловості) з 2011 по 2019 рік продемонстрував більш ніж двократне падіння. За підсумками першого півріччя 2020 року частка реалізованої продукції найбільш технологічних секторів промисловості у загальному обсязі реалізованої промислової продукції знов зменшилась до мінімального рівня в 10%, який вже спостерігався у 2017-2018 роках. Це в півтора рази менше ніж вона складала у 2011-2012 роках;

– у 2019 році обсяги експорту промислової продукції зменшились та за підсумками року склали \$35,9 млрд, що на 42% менше у порівнянні з 2011 роком та на 33% – у порівнянні з 2013 роком. Питома вага промислової продукції у товарному експорті України у 2019 році зменшилась до рекордно низького рівня – 71,6%, а по відношенню до ВВП – до 25,6%. При цьому експорт продукції машино- та приладобудування в номінальному вимірі за підсумками 2019 року зменшився більше ніж вдвічі у порівнянні з 2011 роком та майже вдвічі у порівнянні з 2013 роком. По відношенню до ВВП експорт продукції машино- та приладобудування за підсумками 2019 року впав до рекордно низького рівня – 11%. І продовжив падіння у 2020 році – за підсумками першого півріччя досягнувши нового рекордно низького рівня в 10,7%.

Таким чином, можна констатувати, що промисловість України на даний час знаходиться у кризовому стані, виникнення якого здебільшого пояснюють негативним впливом таких чинників, як: світова економічна криза, військове протистояння на сході країни та втрата контролю над частиною території Донбасу, пандемія COVID-19. Необхідно відзначити, що наявність цих чинників, що стримують економічний розвиток, пов'язана з зовнішнім для промисловості України середовищем, до якого, в силу об'єктивних причин, можливо лише пристосуватись. У ситуації, що склалася, доцільним є звернути увагу на наявність можливості реалізації економічного потенціалу промислових підпри-

емств, що «відображає здатності та можливості, які формуються у підприємства за наявності у певний момент часу сукупності ресурсів, виробничих потужностей, інших резервів» [9].

Метою статті є дослідження сучасного стану економічного потенціалу промислових підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалізація економічного потенціалу підприємства здебільшого залежить від стану забезпеченості внутрішніми ресурсами, серед яких на особливу увагу заслуговують матеріальні, а саме, основні виробничі засоби.

Основні засоби відіграють вирішальну роль у виробничій діяльності промислових підприємств. Забезпеченість промислових підприємств основними засобами виробництва є важливим фактором, від якого залежать якість, повнота та своєчасність виконання робіт, обсяг виробництва продукції і фінансовий стан підприємства в цілому [10].

На даний час стан забезпеченості підприємств промисловості основними виробничими засобами можна оцінити як незадовільнений, оскільки спостерігається високий ступінь їх зносу (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка ступеня зносу основних засобів у промисловості та в середньому по підприємствах України (сформовано авторами на основі джерела [11])

У продовж 2010-2020 років значення ступеня зносу основних засобів підприємств промисловості коливалось. Так, до 2014 року спостерігалось його поступове щорічне зниження, а вже у 2015 році він суттєво зріс та досяг 76,9% (при цьому на 16,8% перевищив значення ступеня зносу у середньому по підприємствах України). За підсумками 2020 року знос основних виробничих засобів у промисловості складає 63,9%, що на 4,8% більш у порівнянні з 2019 роком та перевищує на 5,4% значення ступеня зносу у середньому по підприємствах України. Отже, можна констатувати низький технічний та технологічний рівень промислового виробництва, що зумовлює такі негативні наслідки, як: труднощі щодо відповідності якості продукції світовим стандартам, проблеми виконання замовлень споживачів у встановлені терміни, значні виробничі витрати, неможливість освоєння виробництва інноваційних видів продукції та ін.

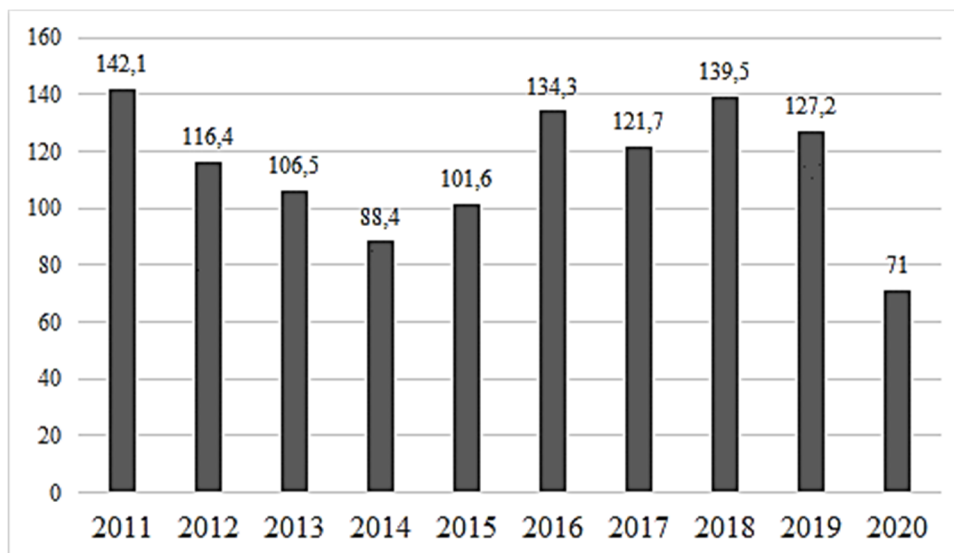
Таким чином, забезпечення сталого економічного розвитку українських промислових підприємств потребує впровадження заходів щодо відтворення основних засобів, яке відбувається насамперед за рахунок капітальних інвестицій у матеріальні активи. Але, необхідно звернути увагу на те, що ди-

наміка індексів капітальних інвестицій підприємств промисловості у матеріальні активи, в особливості в останні роки (рис. 2), є негативною.

За підсумками 2020 року обсяг капітальних інвестицій підприємств промисловості значно скоротився: майже на 30% у порівнянні з 2019 роком (подібна ситуація спостерігалась у 2014 році, коли обсяги капітальних інвестицій зменшились на 12% до попереднього року, але вона не була такою критичною). Наявність тенденції скорочення обсягів капітальних інвестицій стримує процеси технічного переоснащення та осучаснення промислового виробництва. Таким чином, проблема зношеності основних виробничих засобів у майбутньому, скоріше за все, буде тільки загострюватись.

Окрім основних виробничих засобів не менш вагомою складовою економічного потенціалу підприємства є трудові ресурси. Висока забезпеченість підприємства трудовими ресурсами та їх раціональне використання мають велике значення для підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності сучасного підприємства.

За підсумками 2020 року у промисловості України працювало близько 15% усього зайнятого населення працездатного віку, що на 2% менше порівняно

Рис. 2. Динаміка індексів капітальних інвестицій підприємств промисловості, у % до попереднього року (сформовано авторами на основі джерела [11])

з 2012 роком. Отже, протягом останніх років спостерігається стійке щорічне скорочення чисельності персоналу українських промислових підприємств, що наглядно відображено на рис. 3. При цьому необхідно звернути увагу на те, що протягом 2011-2016 років темпи скорочення чисельності персоналу у промисловості корелювали з темпами зменшення кількості зайнятих у середньому по підприємствам України. А

вже у 2017-2019 роках в середньому по Україні спостерігалось зростання чисельності персоналу підприємств, а у промисловості вона продовжувала скорочуватись. За підсумками 2020 року чисельність персоналу промислових підприємств скоротилась на 2,3% у порівнянні з 2019 роком, а в середньому по підприємствам України кількість персоналу зменшилась лише на 0,6%.

Рис. 3. Динаміка індексів чисельності персоналу у промисловості та в середньому по підприємствам України, у % до попереднього року (сформовано авторами на основі джерела [11])

Таким чином, наведені статистичні данні свідчать про те, що відбувається відтік робочої сили з промисловості у інші галузі, тобто промислові підприємства України втрачають трудовий потенціал. Наявність такої тенденції є дуже негативною з точки зору забезпечення економічного розвитку, оскільки несе у собі загрозу виникнення суттєвого дефіциту кваліфікаційної робочої сили та, як наслідок, труднощі виконання ви-

робничої програми та зобов'язань перед споживачами продукції.

Інноваційна спрямованість розвитку промисловості визначена Стратегією сталого розвитку України у якості пріоритетної. Отже, розглядаючи основні складові економічного потенціалу, необхідно звернути увагу на наявність у підприємств промисловості фінансових ресурсів для впровадження інновацій.

Необхідно відзначити, що вже протягом тривалого часу власні кошти промислових підприємств є основним джерелом фінансування їх інноваційної діяльності. Так, за підсумками 2020 року у структурі витрат на інновації власні кошти промислових підприємств склали 85,4%. При цьому обсяги державного фінансування та кошти інвесторів-нерезидентів були незначними та за підсумками 2020 року склали відповідно 3,9 та 0,3% [11].

Протягом 2011-2020 років відбувались суттєві коливання обсягів витрат власних коштів промислових підприємств на здійснення інноваційної діяльності (наглядно відображено динамікою індексів витрат на інновації на рис. 4):

– найбільша інноваційна активність спостерігалась у 2015 році, коли обсяги витрат на інновації

зросли майже у 2 рази в порівнянні з 2014 роком, а вже у 2017 році вони скоротились на 65% по відношенню до 2016 року.

– за підсумками 2018 року бачимо наступний сплеск інноваційної активності, але, починаючи з 2019 року, спостерігається скорочення обсягів витрат власних коштів промислових підприємств на здійснення інноваційної діяльності;

– у 2020 році індекс витрат на інновації за рахунок власних коштів промислових підприємств склав 98,6%, тобто витрати на інновації скоротились на 1,4% у порівнянні з 2019 роком.

Отже, можна констатувати наявність тенденції зниження зацікавленості вітчизняних промислових підприємств спрямовувати власні фінансові ресурси на впровадження інновацій.

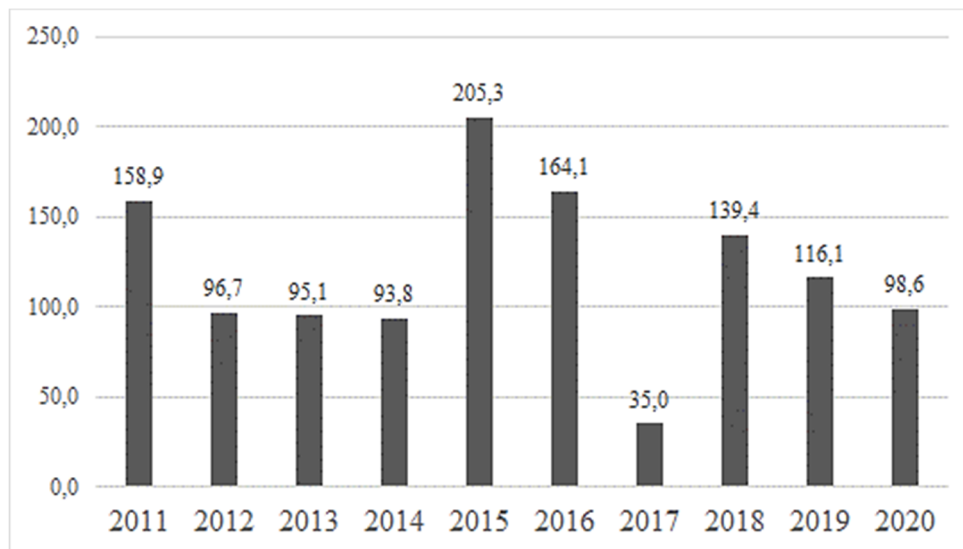

Рис. 4. Динаміка індексів витрат на інновації (за рахунок власних коштів промислових підприємств), у % до попереднього року (сформовано авторами на основі джерела [11])

Загалом, необхідно відзначити, що існують суттєві складнощі щодо практичної реалізації інноваційного розвитку української промисловості. Так, за даними Державної служби статистики України, в останні роки спостерігається низька активність вітчизняних промислових підприємств щодо впровадження інновацій:

– за підсумками 2020 року частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, збільшилась на 1,1% у порівнянні з 2019 роком та складала 14,9%. При цьому в порівнянні з 2018 роком значення цього показника зменшилось на 0,7%, а відносно до 2016 року – на 1,7%;

– останніми роками (2018-2020) відбувалось поступове зростання кількості упроваджених видів інноваційної продукції: за підсумками 2020 року – на 89% у порівнянні з 2019 роком. Але, якщо порівнювати з даними 2016 року, то спостерігається скорочення цього показника на 1,8%, а в порівнянні з 2002 роком зменшення склало майже шість разів;

– частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції залишається незначною та за підсумками 2020 року складає лише 1,9% (у 2012-2013 роках вона складала 3,3%). Завдання Стратегії сталого розвитку України на 2020 рік досягти 5% реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової не було виконано та, враховуючі наявну динаміку цього показника, є майже недосяжним у найближчі роки.

Таким чином, можна стверджувати, що вітчизняним промисловим підприємствам не вистачає власних фінансових ресурсів для впровадження інновацій. Безумовно це обмежує можливості забезпечення їх економічного розвитку.

З метою узагальнення отриманих результатів дослідження складових економічного потенціалу промислових підприємств України, доцільним є визначення інтегрального індексу економічного потенціалу (I_{en}) за формулою:

$$I_{en} = I_{ki} * I_{chp} * I_{vi}, \quad (1)$$

де I_{ki} – індекс капітальних інвестицій; $I_{чп}$ – індекс чисельності персоналу; $I_{вi}$ – індекс витрат на інновації (за рахунок власних коштів підприємств).

Інтерпретація значення інтегрального індексу економічного потенціалу наступна: якщо $I_{еп} > 1$, то це є індикатором зростання економічного потенціалу; $I_{еп} < 1$ свідчить про його скорочення.

Розрахункові значення інтегрального індексу економічного потенціалу промисловості України представлено у таблиці.

Таблиця

Значення інтегрального індексу економічного потенціалу промисловості України у 2011-2020 роках

Роки	I_{ki}	$I_{чп}$	$I_{вi}$	$I_{еп}$
2011	1,421	0,985	1,589	2,224
2012	1,164	0,994	0,967	1,119
2013	1,065	0,966	0,951	0,978
2014	0,884	0,831	0,938	0,689
2015	1,016	0,927	2,053	1,934
2016	1,343	0,967	1,641	2,131
2017	1,217	0,988	0,350	0,421
2018	1,395	0,981	1,394	1,908
2019	1,272	0,975	1,161	1,440
2020	0,71	0,977	0,986	0,684

Протягом 2011-2020 років спостерігались певні коливання значення інтегрального індексу економічного потенціалу промисловості України. Найбільших значень цей показник досягав у 2011 році, 2015-2016 роках та у 2018 році. У ці періоди відбувалося підвищення економічного потенціалу вітчизняних промислових підприємств: зростали обсяги капітальних інвестицій у матеріальні активи та витрат на впровадження інновацій. У 2017 році значення індексу суттєво зменшилось у зв'язку зі знач-

ним зниженням фінансування інноваційної діяльності за рахунок власних коштів промислових підприємств. За підсумками 2020 року $I_{еп}$ становив 0,684 (приблизно такого ж значення він досягав у 2014 році, який був для промисловості України дуже критичним). До того ж необхідно звернути увагу на те, що I_{ki} , $I_{чп}$, $I_{вi}$ у 2020 році мають значення менш одиниці, що свідчить про скорочення усіх складових економічного потенціалу промисловості України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведених досліджень свідчать про наявність тенденції щодо зниження економічного потенціалу промисловості України. Переважна кількість основних засобів вітчизняних промислових підприємств є зношеними, технічні характеристики яких не відповідають вимогам сучасного виробництва. До того ж впровадження інновацій потребує осучаснення матеріально-технічної бази, а також коштів на проведення науково-дослідних робіт. Здійснення таких заходів вимагає залучення значних інвестиційних ресурсів, що є проблематичним для більшості українських підприємств. Це пов'язано з тим, що вітчизняні банки не охоче надають довгострокові кредити (часто умови їх отримання є нездійсненими), а іноземні інвестори в останні роки побоюються вкладати кошти в український бізнес через нестабільну економічну та політичну ситуацію в Україні. Серйозною проблемою є втрата промисловістю свого трудового потенціалу. Отже, підприємствам необхідно удосконалювати політику управління персоналом та механізми мотивації працівників. Необхідно звернути увагу на те, що більшість із вказаних проблем підприємства не в змозі вирішити самостійно. Таким чином, у ситуації, що склалася важливою є як інституційна, так і фінансова підтримка економічного розвитку промисловості України з боку держави.

Література

1. Дейнеко Л. В. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки : науково-аналітична доповідь / НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2018. 158 с.
2. Моніторинговий звіт з оцінки прогресу досягнення ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=938d9df1-5e8d-48cc-a007-be5bc60123b8&tag=TSiliStalogoRozvitku>.
3. Amosha O., Bryukhovetska N., Buleev I. Industry as a Dominant in the Formation of an Ukraine's Self-Sufficient Economy. *Економічний Вісник Донбасу*. 2020. № 4(62). С. 30-37. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-4\(62\)-30-37](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-4(62)-30-37).
4. Герасимчук В. Г. Стратегія розвитку промислового комплексу: наміри, механізми реалізації, відповідальність. *Економічний вісник НТУУ "КПІ"*. 2021. №18. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/230058>. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.230058>.
5. Ішук С. О., Кудря Я. В. Економічні проблеми розвитку промислового виробництва у західному регіоні України. *Економіка та право*. 2016. № 2(44). С. 31-39.
6. Латишева О. В. Основні тенденції розвитку, перспективи та можливості забезпечення сталого розвитку машинобудівних підприємств в Україні. *Економічний Вісник Донбасу*. 2017. № 1 (47). С. 82–88.
7. Сушко М. Ю. Аналіз сучасного стану розвитку промислової галузі України. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1 (32). С. 93–98.
8. Стан промисловості України після початку функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС за підсумками I півріччя 2020 року. URL: https://fru.ua/images/doc/analytics/Stan_promyslovosti_1-2020.pdf.
9. Ажаман І. А., Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22-25. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/7.pdf.
10. Ковальчук Н. О., Побіжан Т. А. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (50). С. 910-914.
11. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Deineko, L. V. (2018). Rozvytok promyslovosti dlia zabezpechennia zrostantia ta onovlennia ukraïnskoi ekonomiky [Development of industry to ensure the growth and renewal of the Ukrainian economy]. Kyiv, Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
2. Monitorynovyi zvit z otsinky prohresu dosiahnennia TsSR 8 «Hidna pratsia ta ekonomichne zrostantia» v Ukraini [Monitoring Report on the Assessment of the Progress of the Achievement of CSW 8 "Decent Work and Economic Growth" in Ukraine]. Retrieved from <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=938d9df1-5e8d-48cc-a007-be5bc60123b8&tag=TSiliStalogoRozvitku> [in Ukrainian].
3. Amosha, O., Bryukhovetska, N., Buleev, I. (2020). Industry as a Dominant in the Formation of an Ukraine's Self-Sufficient Economy. *Economic Herald of the Donbas*, 4(62), pp. 30-37. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-4\(62\)-30-37](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-4(62)-30-37).
4. Herasymchuk, V. H. (2021). Stratehiia rozvytku promyslovoho kompleksu: namiry, mekhanizmy realizatsii, vidpovidalnist [Strategy of industrial complex development: intentions, implementation mechanisms, responsibility]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "KPI" – Economic Bulletin of NTUU "KPI"*, 18. Retrieved from <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/230058>. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.230058> [in Ukrainian].
5. Ishchuk, S. O., Kudria, Ya. V. (2016). Ekonomichni problemy rozvytku promyslovoho vyrobnytstva u zakhidnomu rehioni Ukrainy [Economic problems of industrial production development in the western region of Ukraine]. *Ekonomika ta pravo – Economics and law*, 2(44), pp. 31-39 [in Ukrainian].
6. Latysheva, O. V. (2017). Osnovni tendentsii rozvytku, perspektyvy ta mozhlyvosti zabezpechennia staloho rozvytku mashynobudivnykh pidpriemstv v Ukraini [Basic tendencies of development, prospects and possibilities of providing of steady development of machine-building enterprises, are in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (47), pp. 82–88 [in Ukrainian].
7. Sushko, M. Yu. (2017). Analiz suchasnoho stanu rozvytku promyslovoi haluzi Ukrainy [Analysis of the Current State of the Industrial Sector of Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (32), pp. 93–98 [in Ukrainian].
8. Stan promyslovosti Ukrainy pislia pochatku funktsionuvannia zony vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta YeS za pidsumkamy I pivrichchia 2020 roku [The state of Ukraine's industry after the start of operation of the free trade zone between Ukraine and the EU in the first half of 2020]. Retrieved from https://fru.ua/images/doc/analitics/Stan_promyslovosti_1-2020.pdf [in Ukrainian].
9. Azhaman, I. A., Zhydkov, O. I. (2018). Sutnist ta struktura ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva [The nature and structure of the economic potential of the enterprise]. *Ekonomika ta derzhava*, 4, pp. 22-25. Retrieved from http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/7.pdf [in Ukrainian].
10. Kovalchuk, N. O., Pobizhan, T. A. (2017). Analiz stanu osnovnykh zasobiv na pidpriemstvakh Ukrainy [Analysis of the state of fixed assets at the enterprises of Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 10 (50), pp. 910-914 [in Ukrainian].
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). [ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

Гітис Т. П., Борніков А. С., Дуплякіна С. В., Мороз С. О. Дослідження сучасного стану економічного потенціалу промислових підприємств України

Промислові підприємства у сучасних умовах господарювання являють собою первинну ланку економіки. Це обумовлює пріоритетність розвитку промисловості у контексті забезпечення сталого економічного зростання в Україні.

На даний час українська промисловість знаходиться у кризовому стані, виникнення якого здебільшого обумовлено світовою економічною кризою, військовим протистоянням на сході країни та втратою контролю над частиною території Донбасу, пандемією COVID-19. Наявність цих чинників, що стримують економічний розвиток, пов'язана з зовнішнім для промисловості України середовищем, до якого, в силу об'єктивних причин, можливо лише пристосовуватись. У ситуації, що склалася, доцільним є звернути увагу на наявність можливості реалізації внутрішнього економічного потенціалу промислових підприємств.

У статті досліджено сучасний стан економічного потенціалу промисловості України за такими основними складовими, як: матеріальні ресурси (основні виробничі засоби), трудові ресурси та фінансові ресурси (у контексті забезпечення впровадження інновацій). За результатами аналізу встановлено, що стан основних виробничих засобів більшості промислових підприємств є незадовільним через їх суттєву зношеність. При цьому скорочення обсягів капітальних інвестицій у матеріальні активи, що спостерігається протягом останніх років, стримує процеси технічного переоснащення та осучаснення вітчизняного промислового виробництва. До того ж промислові підприємства України вже тривалий час втрачають трудовий потенціал, що є дуже негативною тенденцією з точки зору забезпечення економічного розвитку, оскільки несе у собі загрозу виникнення суттєвого дефіциту кваліфікаційної робочої сили у майбутньому. Більшості вітчизняних промислових підприємств не вистачає власних фінансових ресурсів для впровадження інновацій, що зумовлює їх низьку інноваційну активність та обмежує можливості забезпечення економічного розвитку. З метою узагальнення отриманих результатів дослідження визначено значення інтегрального індексу економічного потенціалу промисловості у 2011-2020 рр., що підтвердило виявлену тенденцію щодо скорочення економічного потенціалу українських промислових підприємств. Подолання цієї проблеми потребує здійснення заходів щодо підтримки забезпечення економічного розвитку промисловості України на державному рівні.

Ключові слова: промислові підприємства, сталий розвиток, економічний потенціал, основні виробничі засоби, капітальні інвестиції, трудові ресурси, інновації, інтегральний індекс економічного потенціалу.

Gitis T. P., Bornikov A. S., Duplyakina S. V., Moroz S. A. Study of the Current State of the Economic Potential of Industrial Enterprises of Ukraine

Industrial enterprises in modern conditions of economic activity are the primary link of the economy. This determines the priority of industrial development in the context of ensuring sustainable economic growth in Ukraine.

Currently, the Ukrainian industry is in a state of crisis, the emergence of which is largely due to the global economic crisis, the military confrontation in the East of the country and the loss of control over part of the territory of Donbass, the COVID-19 pandemic. The presence of these factors hindering economic development is due to the external environment for the Ukrainian industry, to which, for objective reasons, it is only possible to adapt. In the current situation, it is advisable to pay attention to the possibility of realizing the internal economic potential of industrial enterprises.

The article examines the current state of the economic potential of the Ukrainian industry in terms of such basic components as: material resources (basic production facilities), human resources and financial resources (in the context of ensuring the introduction of innovations). According to the results of the analysis, it was found that the condition of the main production facilities of most industrial enterprises is unsatisfactory due to their significant deterioration. At the same time, the reduction in the volume of capital investments in tangible assets, which has been observed in recent years, hinders the processes of technical re-equipment and modernization of domestic industrial production. In addition, industrial enterprises in Ukraine have been losing their labor potential for a long time, which is a very negative trend from the point of view of ensuring economic development, since it carries the threat of a significant shortage of qualified labor in the future. Most domestic industrial enterprises lack their own financial resources to introduce innovations, which determines their low innovation activity and limits the possibilities of ensuring economic development. In order to summarize the results of the study, the value of the integral index of the economic potential of industry in 2011-2020 was determined, which confirmed the revealed trend regarding the reduction of the economic potential of Ukrainian industrial enterprises. Overcoming this problem requires the implementation of measures aimed at ensuring the economic development of Ukraine's industry at the state level.

Keywords: industrial enterprises, sustainable development, economic potential, fixed assets, capital investments, labor resources, innovations, integral index of economic potential.

Гітис Т. П., Борніков А. С., Дуплякіна С. В., Мороз С. А. Исследование современного состояния экономического потенциала промышленных предприятий Украины

Промышленные предприятия в современных условиях ведения хозяйственной деятельности являются первичным звеном экономики. Это обуславливает приоритетность развития промышленности в контексте обеспечения устойчивого экономического роста в Украине.

В настоящее время украинская промышленность находится в кризисном состоянии, возникновение которого по большей части обусловлено мировым экономическим кризисом, военным противостоянием на востоке страны и потерей контроля над частью территории Донбасса, пандемией COVID-19. Наличие этих факторов, сдерживающих экономическое развитие, связано с внешней для промышленности Украины средой, к которой, в силу объективных причин, возможно лишь приспособляться. В сложившейся ситуации целесообразно обратить внимание на наличие возможности реализации внутреннего экономического потенциала промышленных предприятий.

В статье исследовано современное состояние экономического потенциала промышленности Украины по таким основным составляющим, как: материальные ресурсы (основные производственные средства), трудовые ресурсы и финансовые ресурсы (в контексте обеспечения внедрения инноваций). По результатам анализа установлено, что состояние основных производственных средств большинства промышленных предприятий является неудовлетворительным из-за их существенной изношенности. При этом сокращение объемов капитальных инвестиций в материальные активы, которое наблюдается в последние годы, сдерживает процессы технического перевооружения и осовременивания отечественного промышленного производства. К тому же промышленные предприятия Украины уже длительное время теряют трудовой потенциал, что является очень негативной тенденцией с точки зрения обеспечения экономического развития, поскольку несет в себе угрозу возникновения существенного дефицита квалификационной рабочей силы в будущем. Большинству отечественных промышленных предприятий не хватает собственных финансовых ресурсов для внедрения инноваций, что предопределяет их низкую инновационную активность и ограничивает возможности обеспечения экономического развития. С целью обобщения полученных результатов исследования определено значение интегрального индекса экономического потенциала промышленности в 2011-2020 гг., что подтвердило выявленную тенденцию относительно сокращения экономического потенциала украинских промышленных предприятий. Преодоление этой проблемы требует осуществления мероприятий, направленных на обеспечение экономического развития промышленности Украины на государственном уровне.

Ключевые слова: промышленные предприятия, устойчивое развитие, экономический потенциал, основные производственные средства, капитальные инвестиции, трудовые ресурсы, инновации, интегральный индекс экономического потенциала.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2021
Прийнято до друку 24.09.2021